

Відділ освіти, культури та з питань сім'ї, молоді та спорту

Немовицької сільської ради

Тинненська ЗОШ I – III ступенів

Номінація «Українська література»

*Інтеграція сучасних освітніх технологій, спрямованих
на формування предметних і ключових
компетентностей, на уроках української літератури*

Підготували: Малаш Валентина Романівна,

Постайчук Діна Олександрівна, вчителі української

мови

та літератури Тинненської ЗОШ I-III ступенів

Тинне 2019

Збірник містить теоретичний матеріал, проілюстрований прикладами, про сучасні освітні технології навчання, що формують предметні та ключові компетентності на уроках української літератури.

Матеріал збірника можуть використовувати вчителі української мови та літератури під час проведення уроків та підготовки до ЗНО.

Розглянуто та схвалено на засіданні Методичної ради
Тинненської ЗОШ I-III ступенів (протокол № 3 від 27. 12. 2019 року).

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Урок української літератури у контексті компетентної освіти	6
РОЗДІЛ 2. Сучасні освітні технології, спрямовані на формування предметних і ключових компетентностей	8
2. 1. Метод «гейміфікація».....	9
2. 2. Прийом «фішбоун».....	13
2. 3. Прийом «шість капелюхів».....	15
2. 4. Метод «ментальна карта».....	18
2. 5. Метод «хмари слів».....	20
2. 6. Прийом «скрайбінг».....	28
2. 7. Прийом «кроссенс».....	34
2. 8. Прийом «QR-код».....	37
2. 9. Прийом «прогнозування».....	44

2. 10. Ребуси.....	46
2. 11. Меми.....	50
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Сучасне реформування української школи, відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту», Державних стандартів, Концепції «Нова українська школа», стверджує необхідність якісного оновлення змісту освіти, забезпечення безперервного процесу становлення та розвитку гармонійної творчої особистості учня. Школа бере на себе місію створення нового освітнього середовища, де панує атмосфера педагогічного партнерства, педагогічної творчості вчителів та учнів.

«Метою базової загальної середньої освіти є розвиток і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» (Із Закону України «Про освіту»).

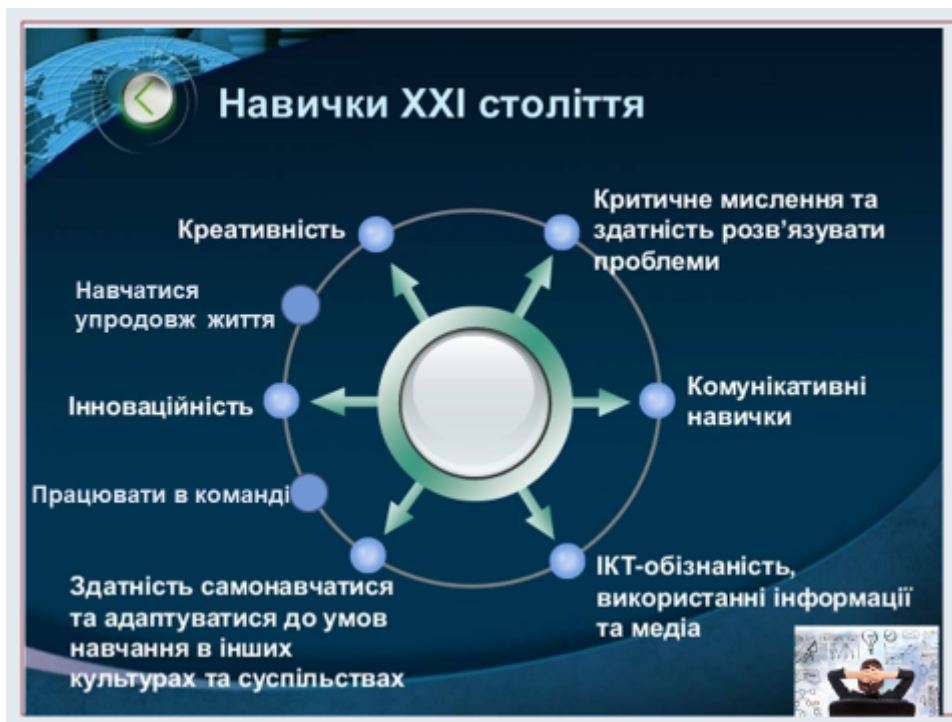
Підготовка компетентного випускника – головний результат, критерій ефективності освітньої діяльності навчального закладу, його впливу на

соціальне життя. Тому актуальною є проблема ефективності засвоєння учнями програмного матеріалу в сучасному інформаційно-освітньому просторі.

Школа повинна сприяти набуттю компетентностей, спрямованих на формування гармонійної, конкурентно спроможної особистості, яка вміє орієнтуватися у величезній кількості інформації, досліджувати її, обробляти, яка вміє творчо розв'язувати проблеми, повноцінно жити у новому світі, адекватно реагувати на зміни, постійно самовдосконалюватися, намагатися змінити на краще своє життя та життя своєї країни, а саме виховати компетентну особистість. Удосконалення загальної середньої освіти спрямовано на переорієнтацію процесу навчання на розвиток особистості учня, навчання його самостійно оволодівати новими знаннями.

Метою кожного вчителя є розвиток особистості учня, як творця і проектувальника свого життя, освоєння учнями життєвої, соціальної компетентності, в тому числі й інформаційної. Учень лише в тому разі найефективніше сприймає завдання, коли сам перебуває в позиції творця. Кожен випускник основної школи має бути конкурентно здатним у XXI столітті й оволодіти навичками, які сприятимуть його успішного самостворення в умовах глобальних змін і викликів.

За експертними прогнозами у 2020 році найбільш затребуваними на ринку праці будуть уміння:

РОЗДІЛ 1.

Урок української літератури у контексті компетентнісної освіти

Урок – дзеркало загальної педагогічної культури вчителя, мірило його інтелектуального багатства, показник його світогляду, ерудиції.

До хорошого уроку вчитель готується все життя.

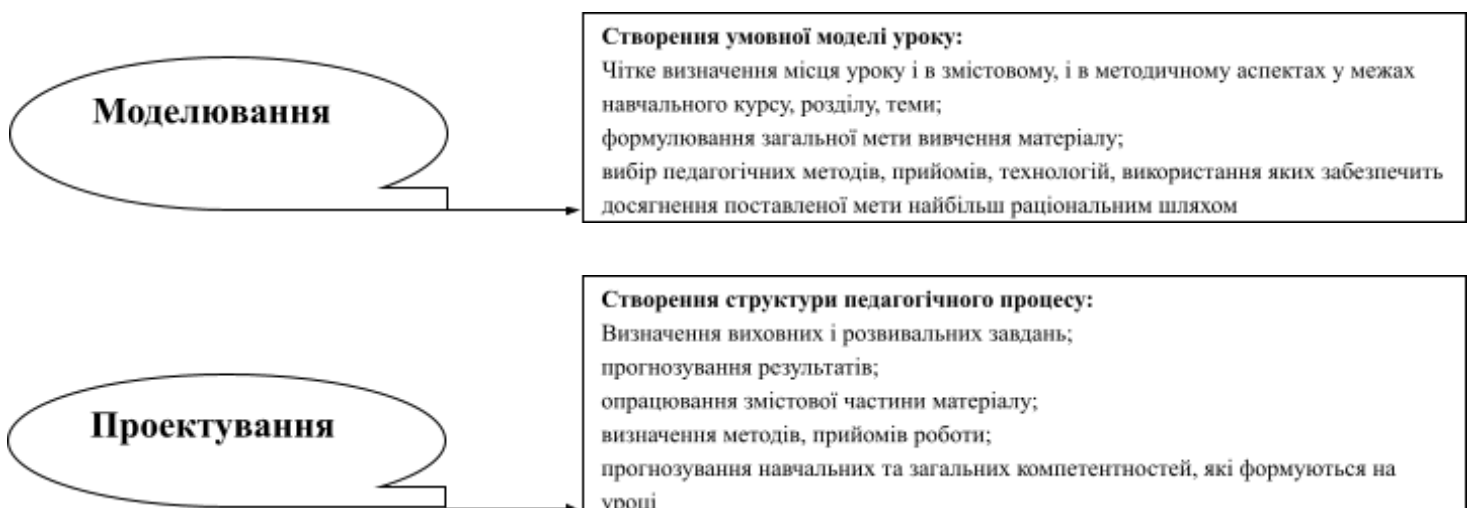
В. Сухомлинський

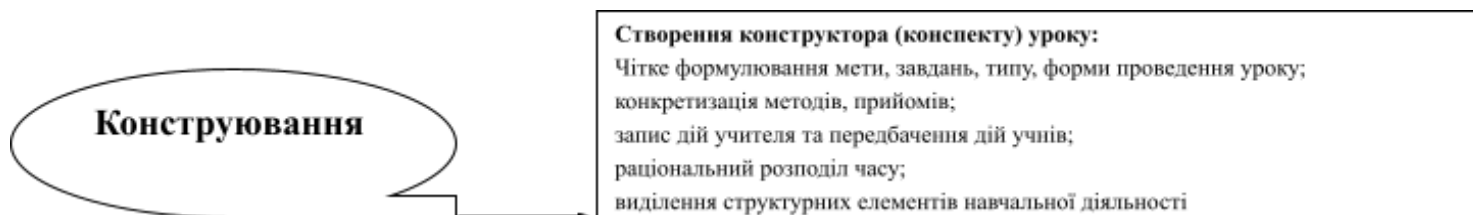
Уміє вчити той, хто вчить цікаво.

Основною формою організації освітнього процесу є урок. Яким повинен бути сучасний урок, зокрема урок української літератури? Насамперед, він повинен мати такі ознаки:

Аналізуючи вимоги до структури уроку, до його змісту і процесу навчання, до техніки проведення, підготувати і провести такий урок нелегко. Найголовніше – потрібно вийти на сучасний рівень педагогічного мислення. Учитель має володіти добре розвиненими навичками моделювання, проектування, конструювання уроку:

Проте сучасний урок насамперед має бути зорієнтований на реалізацію компетентнісного підходу в навчанні. Стосовно української літератури предметною компетентністю, за Державним стандартом базової і повної середньої освіти, буде літературна. Але повноцінно її сформувати допоможуть, на нашу думку, такі ключові компетентності як інформаційно-цифрова й уміння вчитися впродовж життя.

Інформаційна компетентність передбачає формування дослідницьких умінь і навичок, які передбачають використання допоміжної літератури, комп'ютерних інформаційних джерел – бажання й уміння орієнтуватися в інформаційному просторі.

РОЗДІЛ 2.

Сучасні освітні технології, спрямовані на формування предметних і ключових компетентностей

Готуючись до уроків літератури, вчитель має проаналізувати, які інноваційні технології або окремі методи і прийоми можна використати для формування предметних і ключових компетентностей.

Для сучасної школи пріоритетними є такі освітні технології:

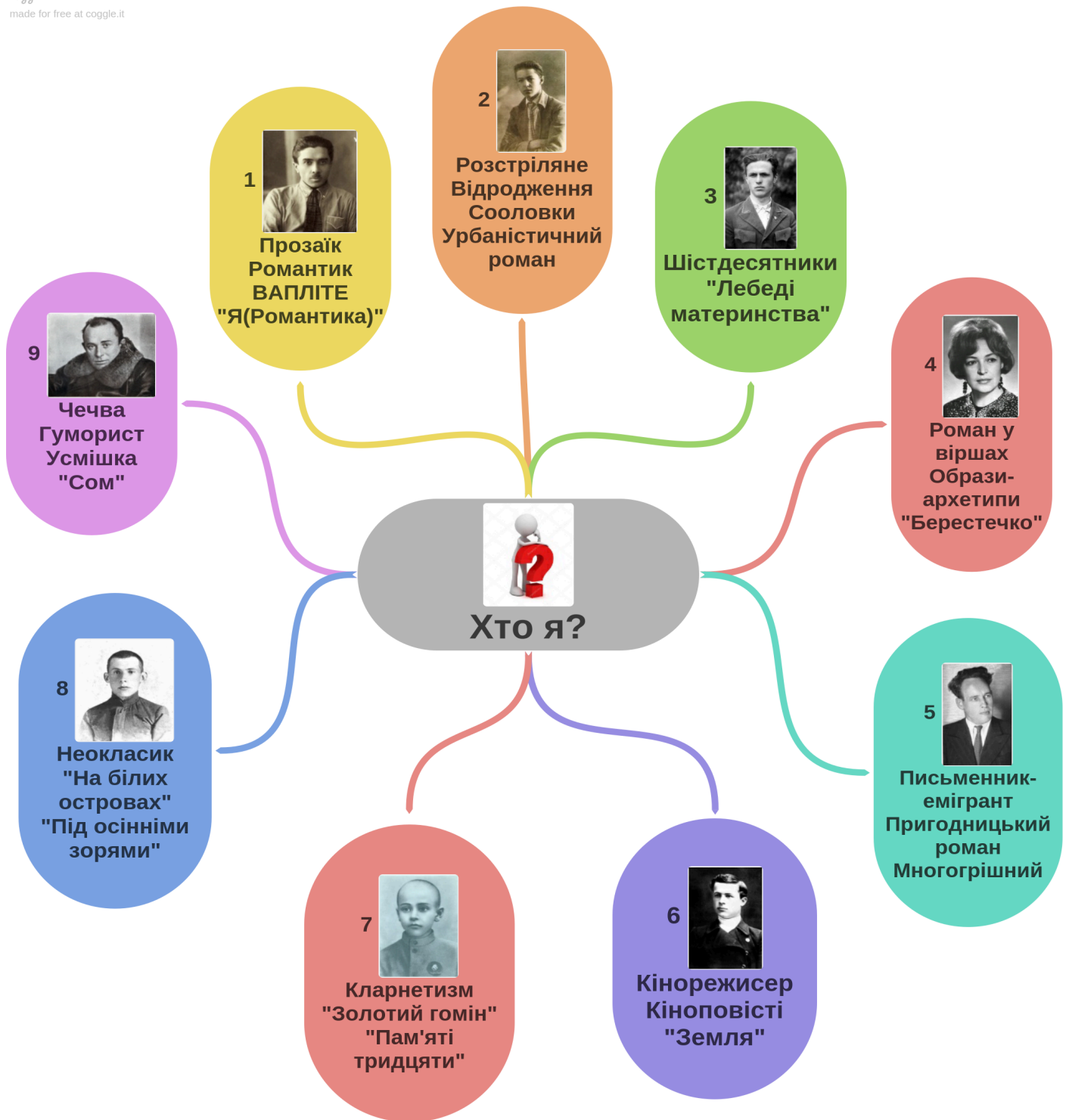
- інтерактивне навчання, що передбачає активну взаємодію всіх учасників процесу навчання, їх здатність до діалогу з будь-чим (комп'ютером) або з будь-ким (людиною);
- різнорівневе (диференційоване) навчання спрямоване на організацію навчально-виховного процесу з урахуванням типових індивідуальних особливостей учнів;
- проблемне навчання зорієнтоване на навчально-пізнавальну діяльність школярів із засвоєння знань та способів діяльності на основі створення й розв'язування проблемних ситуацій;
- технологія навчання у співпраці базується на ідеї взаємного навчання, під час організації якого учні беруть на себе не тільки індивідуальну, але й колективну відповідальність за вирішення навчальних задач;
- проєктне навчання полягає в тому, що учні виконують навчальні проєкти самостійно або під контролем та з консультуванням учителя;
- ігрові технології передбачають впровадження активних форм і методів навчання, серед яких провідне місце займають навчальні ігри;
- комп'ютерні технології спрямовані на активне використання смартфонів, ноутбуків, планшетів.

Учитель української літератури має практикувати на уроці активні форми навчання, спрямовані не так на повідомлення готових знань, їх запам'ятання та відтворення, як на формування умінь самонавчання. Слід пам'ятати, що урок має бути цікавим, тому доцільно використовувати різноманітні сучасні форми навчання, які формуватимуть ключові та предметні компетентності.

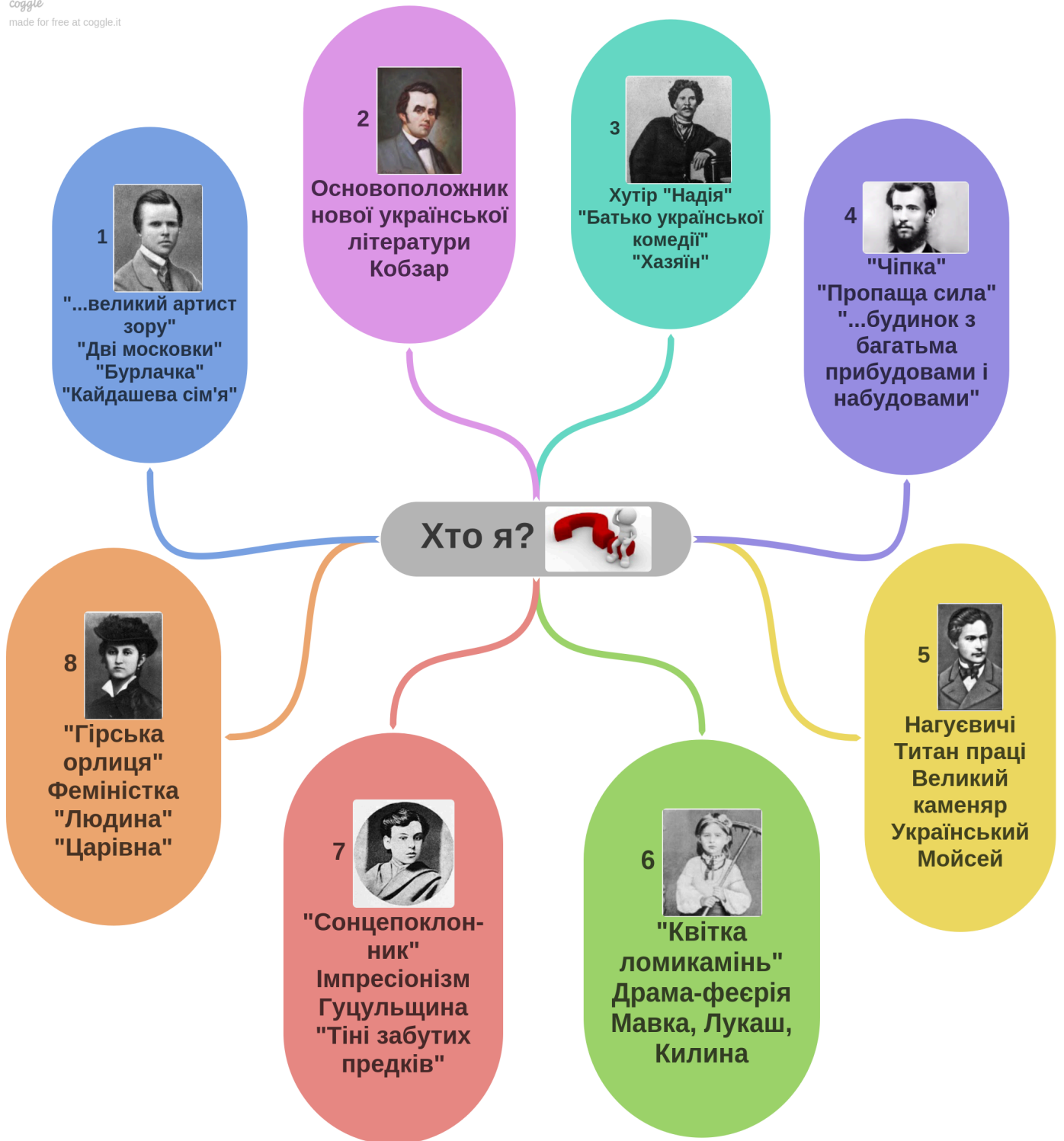
2. 1. Метод «гейміфікація»

Одним із ефективних інноваційних методів навчання є гейміфікація (ігрофікація, геймізація) – це використання ігрових елементів у неігровому контексті, тобто процес, коли елементи гри використовуються для досягнення реальних цілей. Уроки з елементами гейміфікації допомагають школярам відчувати віру у власні сили, викликають віру у власні можливості, викликають інтерес до навчальної інформації, надають можливість самовираження, актуалізують творчу позицію, сприяють формуванню комунікативних навичок, набуттю інформаційної ключової компетентності. У процесі гри учень опановує навички колективної діяльності, засвоює правила поведінки та ролі в них мінімоделей суспільства, виявляє ініціативність, досягає успіху.

Учням 10-11 класів можна запропонувати гру «Хто я?», матеріал якої допоможе старшокласникам у підготовці до ЗНО. Завдання для I групи: установити особи письменників за портретами та підказками; для II групи: придумати 2-3 підказки для встановлення особи письменника. Оцінювання відбувається взаємоперевіркою.

Відповіді: 1. Микола Хвильовий, 2. Валер'ян Підмогильний, 3. Василь Симоненко, 4. Ліна Костенко, 5. Іван Багряний, 6. Олександр Довженко, 7. Павло Тичина, 8. Максим Рильський, 9. Остап Вишня.

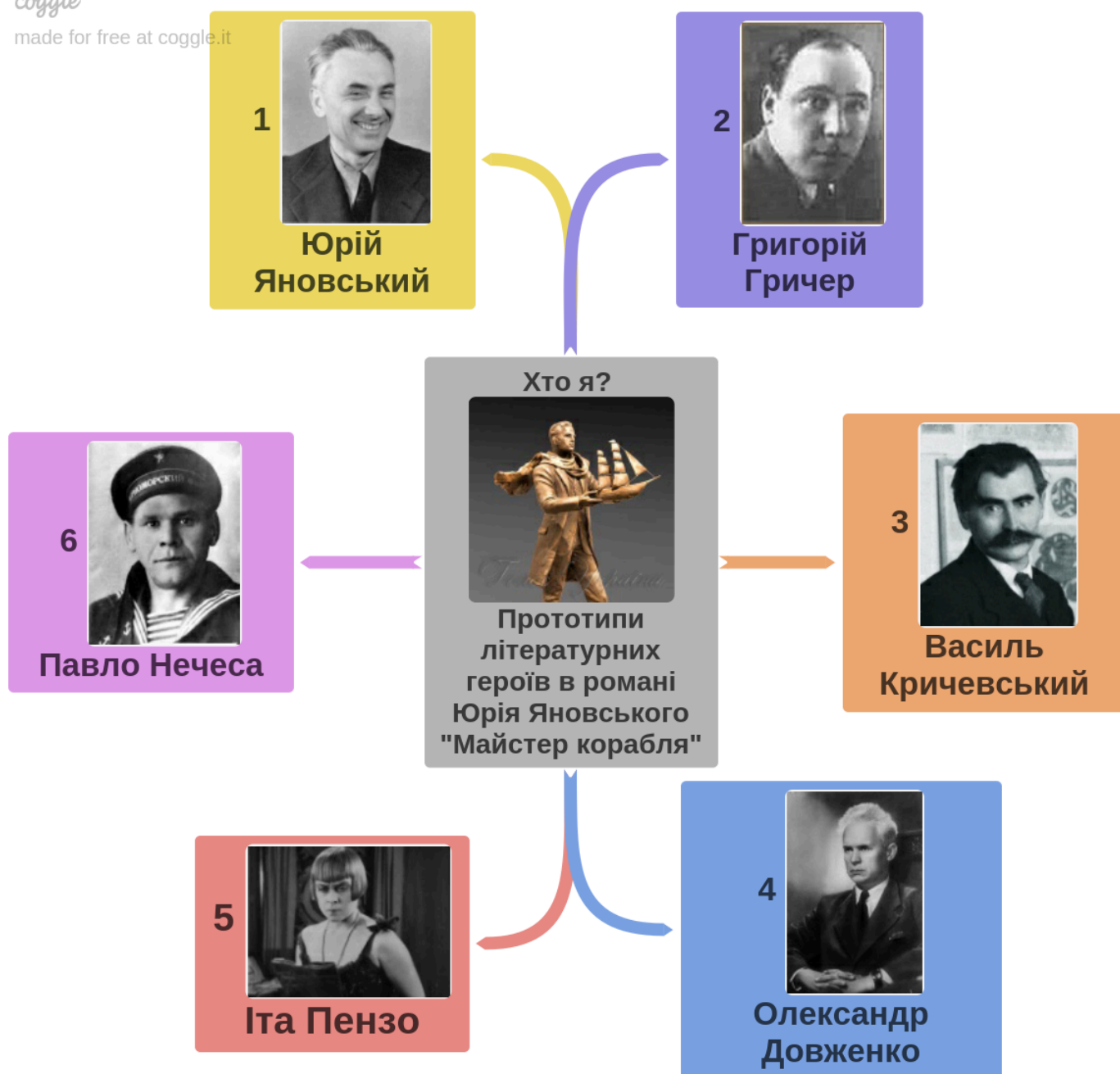

Відповіді: 1. Іван Нечуй-Левицький, 2. Тарас Шевченко, 3. Іван Карпенко-Карий, 4. Панас Мирний, 5. Іван Франко, 6. Леся Українка, 7. Михайло Коцюбинський, 8. Ольга Кобилянська.

Вивчаючи твір «Майстер корабля» Юрія Яновського, запропонуйте учням установити прототипи літературних героїв.

coggle

made for free at coggle.it

Відповіді: 1. Юрій Яновський – ТО-МА-КІ, 2. Григорій Гричер – Богдан, 3. Василь Кричевський – Професор, 4. Олександр Довженко – Сев, 5. Іта Пензо – балерина Тайях, 6. Павло Нечеса – Директор кінофабрики.

2. 2. Прийом «фішбоун»

Одним із модних трендів в освіті і найрезультативнішим методом навчання нині є критичне мислення. Його розвиток є одним із наскрізних завдань навчально-виховного процесу, про який йдеться у Концепції Нової української школи. Критичне мислення – це комплекс операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його.

Досягти цього можливо через використання інтерактивного навчання, а саме завдяки цікавому та ефективному методичному прийому – «фішбоун».

«Фішбоун» (риб'ячий скелет) – метод вивчення, порівняння, дослідження; розклад цілого на окремі частини з метою детального дослідження. Автором є японський професор Кауро Ішікава, який і винайшов метод структурного аналізу причинно-наслідкових зв'язків. Графічно відтворення даного прийому виглядає як риб'ячий скелет, у голові якого записується проблема, верхній ряд кісток – причини події, нижній – факти, аргументи, а у хвості розміщується висновок, що є результатом створеного графічного аналізу.

Роботу щодо заповнення схеми можна проводити в індивідуальній чи груповій формі на будь-якому етапі уроку. Цей метод сприяє формуванню інформаційної компетентності.

Наприклад, щоб з'ясувати, як учні засвоїли основні характеристики твору «Я (Романтика)» М. Хвильового, можна запропонувати заповнити такі схеми:

ПРОБЛЕМАТИКА

Збереження людської індивідуальності, цілісності людської природи як необхідності

Розбіжності між мрією і

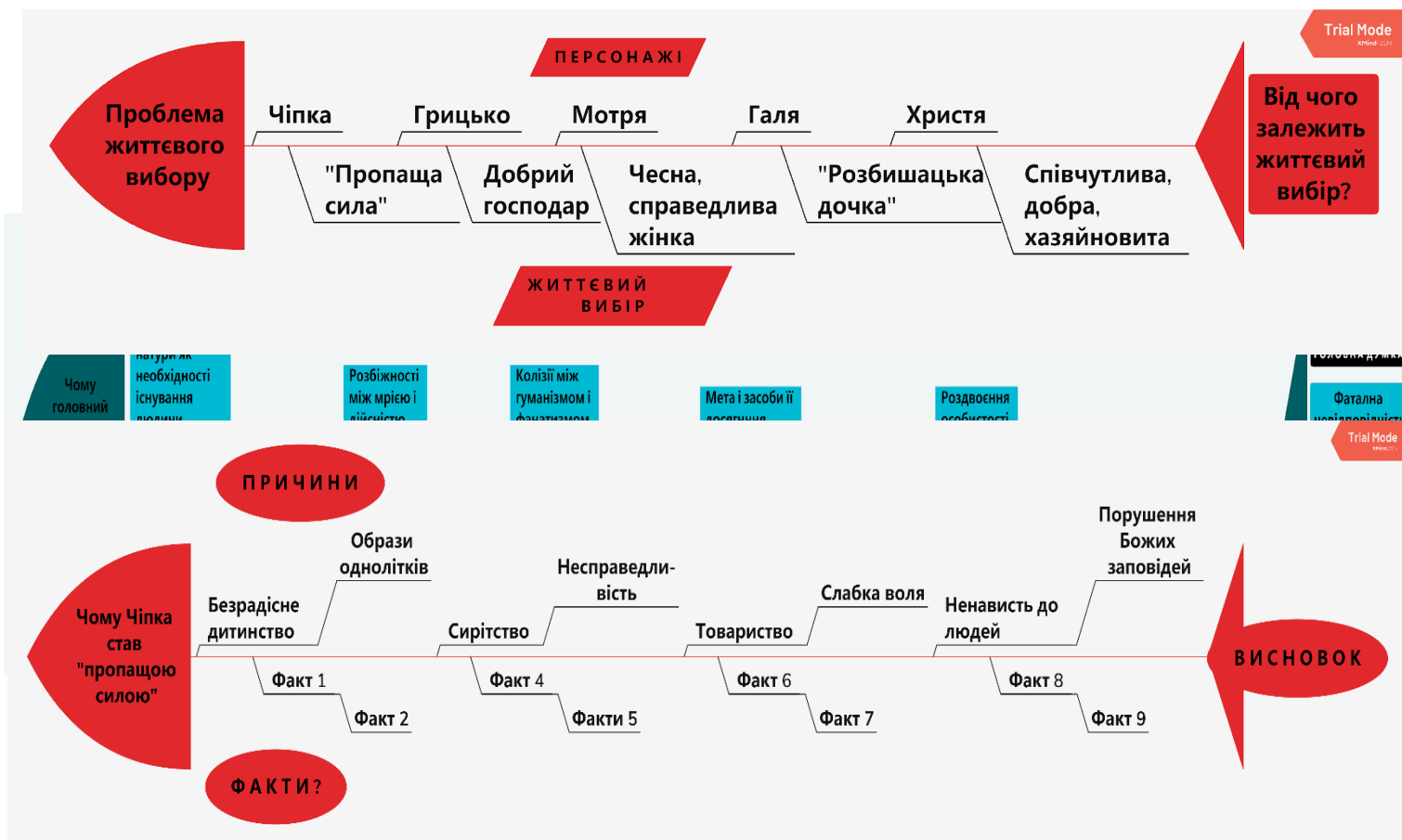
Колізії між гуманізмом

Мета і засоби

Роздвоєння

Фатальна невідповідність між ідеалами революції та

У 10-му класі, вивчаючи роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», є можливість застосувати метод «фішбоуну» у вирішенні проблемних запитань у групах. Кожна з груп отримує завдання, обговорює у групі, а загальна схема «фішбоуну» заповнюється на основі думок груп.

2.3. Прийом «шість капелюхів»

«Шість капелюхів» – прийом-гра для розвитку критичного мислення, що допомагає розглянути одну і ту ж проблемну ситуацію з шести незалежних одна від одної точок зору.

Колір кожного з шести «капелюхів» має певне символічне значення:

- білий – фокусування уваги на інформації, чистих фактах;

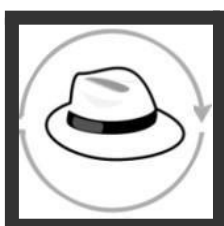
- жовтий – дослідження можливих успіхів, пошук переваг та оптимістичний прогноз ситуації;
- чорний – оцінка ситуації з точки зору наявності недоліків, ризиків та загроз її розвитку;
- червоний – увага до емоцій, відчуттів та інтуїції;
- зелений – пошук альтернатив, генерація ідей, модифікація вже наявних напрацювань;
- синій – це наш командир, управління процесом дискусії, підбиття підсумків і обговорення користі та ефективності методу в конкретних умовах.

У процесі роботи спочатку слід надати слово представникам Білого капелюху – перш ніж оцінити будь-яке проблемне питання, варто передусім ознайомитись з інформацією про предмет обговорення. Останнім потрібно вислухати Синій капелюх. Після Чорного варто надати слово Жовтому – це урівноважить думки й оцінки. Чому саме капелюхи? Капелюх легко одягти – і легко зняти. А значить, можна по черзі приміряти на себе різні, тим самим тренуючи різні типи мислення та даючи собі можливість зрозуміти кожного з учасників дискусії.

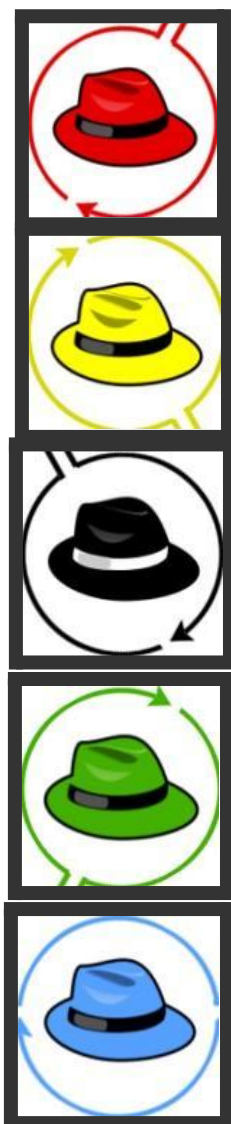

Так, наприклад, вивчаючи сатиричну комедію «Мина Мазайло» Миколи Куліша, досить ефективним стане цей метод у з'ясуванні теми твору: зображення українізації й міщанства в Україні у 20-ті роки ХХ століття.

Методом випадкового жеребкування учні класу розподіляються на групи, обираючи колір уявного капелюха та отримують відповідне завдання, а також допоміжні картки із тлумаченням кольорів.

Білий капелюх: акцентує увагу на загальній інформації про автора, подію, яка лягла в основу написання твору, ставлення автора до неї; факти про персонажів комедії.

Червоний капелюх: учні цієї групи мають чесно висловити своє ставлення до проблеми твору – міщанство та українізація – , яка склалася в родині Мيني Мазайла.

Жовтий капелюх: визначають приховані позитивні елементи конфлікту між героями твору, навіть, якщо ця ідея на перший погляд не обіцяє нічого хорошого.

Чорний капелюх є протилежністю жовтому: у ньому учні повинні критично оцінити ситуацію і виявити можливі ризики та таємні загрози для цілої нації.

Зелений капелюх: займаються пошуком креативних альтернатив і внесенням змін. Їхнім основним завданням є створення порад-рекомендацій Мيني Мазайлу, що допоможуть герою змінити своє рішення.

Синій капелюх «приміряє» на себе вчитель, який керує процесом реалізації мислення учнів і підводить їх до визначення головної думки комедії.

2. 4. Метод «ментальна карта»

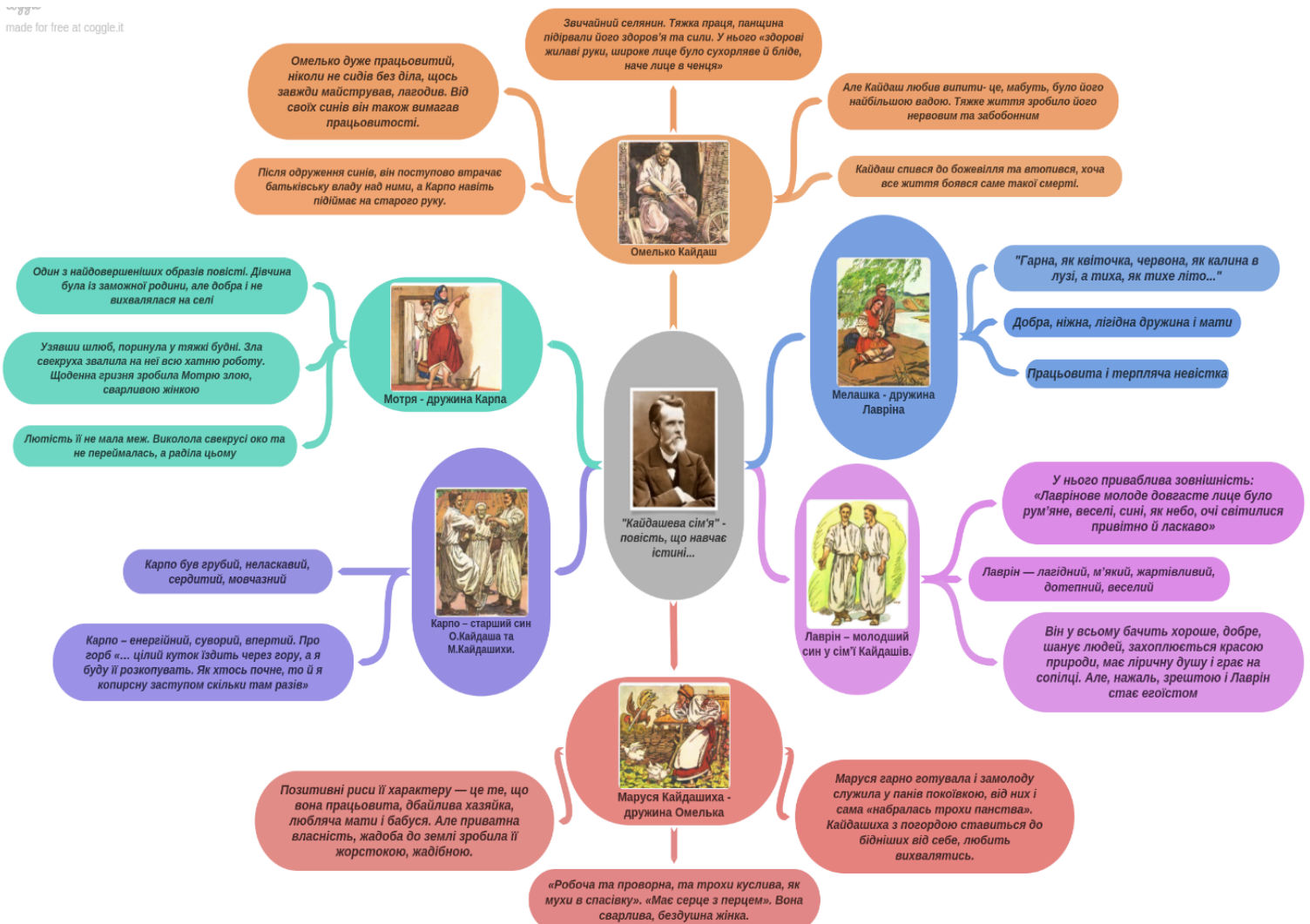
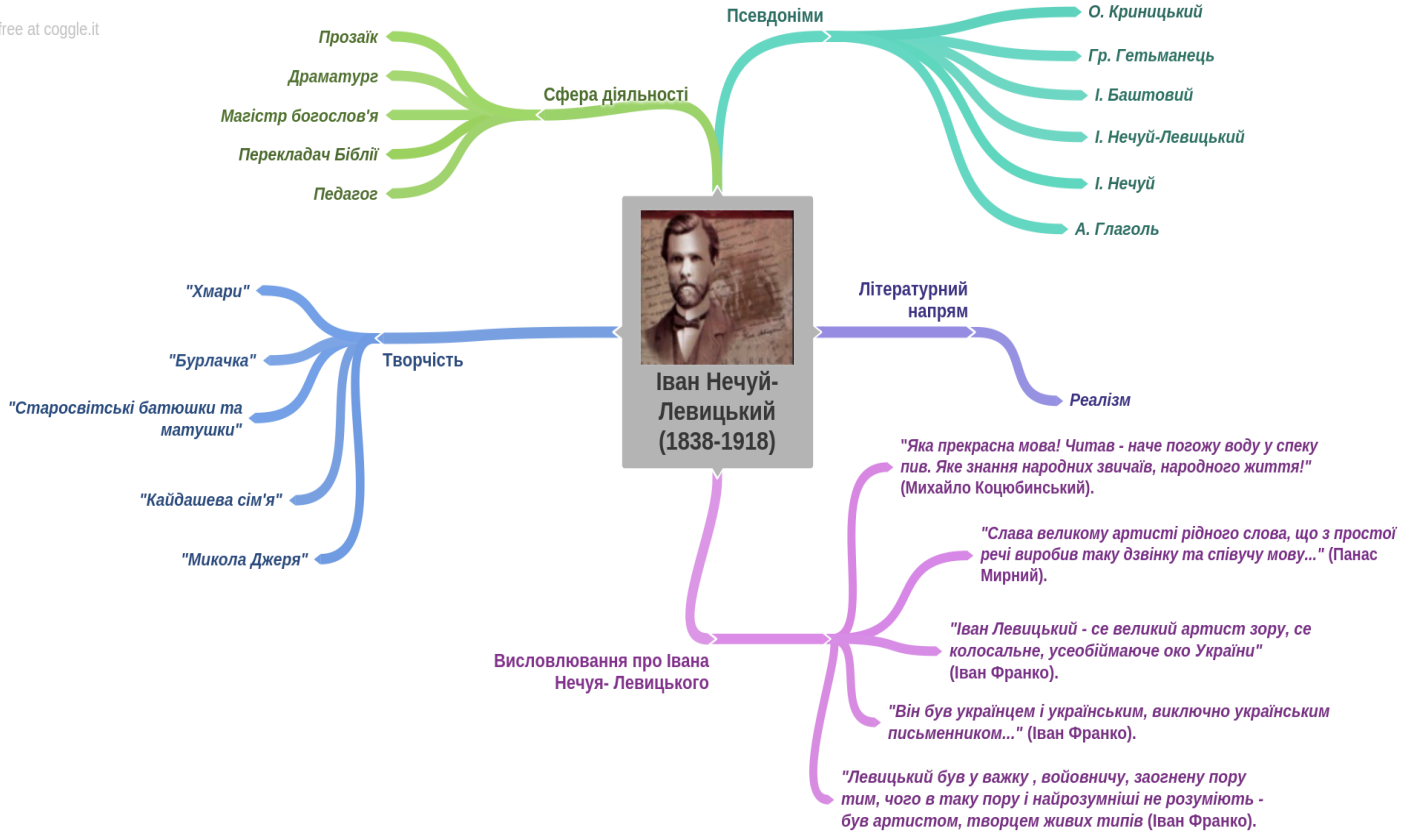
Результативним видом роботи у старшокласників є складання ментальної карти.

Ментальні карти (інтелект-карти, карти розуму, карти пам'яті, Mind Maps) – це унікальна технологія роботи з інформацією, спосіб збереження процесу загального системного мислення за допомогою схем. Цей метод дозволяє економити час на опрацювання додаткових джерел, конспектуванні і дозволяє у значно більшому обсязі задіяти творчість

школяра, його креативність. Ментальні карти під час вивчення творів української літератури можна використовувати на різних етапах роботи:

- для ознайомлення з особою письменника;
- для кращого засвоєння окремих розділів, якщо твір прозовий;
- бути основою для складання характеристики персонажів;
- для підготовки до написання твору.

Вивчаючи повість Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я», можна запропонувати старшокласникам групову роботу у складанні ментальної карти-дослідження: I група – характеристика персонажів; II група – проблематика твору; III група – сюжет повісті.

2. 5. Метод «хмари слів»

Один із способів візуалізації текстової інформації, який успішно можна використати на уроці – це «хмари слів». Цей вид роботи буде доречним на будь-якому етапі уроку. «Хмари слів» можна використовувати, демонструючи на екрані чи інтерактивній дошці, для фронтальної роботи з класом. Як і різного виду картки можна застосувати для індивідуальної чи групової роботи.

Можливості використання «хмари слів» на уроці української літератури:

- в хмару можна «зашифрувати» тему уроку, яку учні повинні визначити;
- можна запропонувати дітям прочитати в «хмарі» головне питання, на яке необхідно знайти відповідь упродовж уроку;
- можна зашифрувати назву твору та ім'я автора;
- упізнати твір за словами;
- упізнати автора і твір за словами та зображенням;
- перетворити нудний текст в цікаву головоломку (зі слів скласти 2 рядки поезії);
- зробити хмару підказок до художнього твору;
- повторити основні поняття теми;
- відновити текст, використовуючи слова із «хмари».

Завдання. Упізнайте твір і автора за словами та зображенням. Створіть літературний паспорт до твору за планом. Цю роботу можна проводити в парах, групах, колективно.

1. Автор, назва твору.
2. Рід літератури.
3. Жанр.
4. Тема.
5. Ідея.
6. Віршовий розмір.
7. Художні особливості.

Завдання. Відновіть вірш Максима Рильського «У теплі дні збирання винограду».

У ТЕПЛІ ДНІ ЗБИРАННЯ ВИНОГРАДУ...(1922)

У теплі дні _____ винограду

Її він _____. На мулах _____

Вона _____ із ясного _____,

Ясна, як сад, і _____, як сміх.

І він спитав: – Яку б найти _____,

Щоб привернуть _____ до рук _____?

Вона ж йому: – _____ щодня лампаду

_____ добрій. – Підняла батіг,

Гукнула свіжо й _____ на мулів,

І чутно уші правий з них _____,

І знявся _____, немов _____ дим.

І він _____, як дитина, радо

І _____: – Добре бути _____

У _____ дні _____ винограду.

Чи знаєте ви, інформацію якого типу краще запам'ятовуєте – текстову, графічну чи звукову?

Спеціалісти стверджують, що більшість людей якнайкраще сприймає саме візуальну інформацію – вона швидше систематизується, а кольорові образи завдяки включенню емоційної складової ліпше сприймаються.

Прийоми візуалізації навчальної інформації допоможуть зробити процес навчання осмисленішим, а урок – цікавішим!

Одним із прийомів візуалізації навчального матеріалу є скрайбінг.

Скрайбінг – це метод розповіді чи пояснення, що супроводжується паралельним створенням схематичних малюнків, які відтворюють ключовий зміст сказаного. Завдяки залученню цього прийому, можна, розповідаючи про будь-що, підкріплювати сказане графічно у максимально зрозумілому і привабливому для слухача форматі.

Головні переваги скрайбінгу:

- яскравість;
- лаконічність;
- інформативність;
- креативність представлення інформації;
- в ідеалі, дивлячись на скрайб-візуалізацію, слухач повинен відтворити в пам'яті почуту розповідь хоча б у загальних рисах.

Наприклад, вивчаючи творчість Тараса Шевченка, можна запропонувати такі завдання:

1. Дослідіть, з якими творами асоціюється цей портрет Тараса Шевченка? (Відповіді: «Думка», «Думи мої, думи мої...», «Іван Підкова», «Тарасова ніч»).

2. Назвіть людей із життя і творчості Тараса Шевченка, яких ви бачите на картині. (Відповіді: 1. Бандурист. 2. Русалка. 3. Мати поета. 4. Батько поета. 5. Кобзар. 6. Сестра Катерина.)

Яка

3.

головна думка картини? Які минулі та сучасні події вона вам нагадує?

Доберіть назву картини крилатим виразом із твору Шевченка. Назвіть цей твір.

4. Назвіть вірш Тараса Шевченка, який зображено на картині. Прочитайте його напам'ять. Складіть розповідь за картиною, використовуючи фрази цієї поезії.

5. Який твір Тараса Шевченка ви бачите на картині? Заповніть анкету цього твору.

1. Назва.
2. Жанр.
3. Тема.
4. Головний образ.
5. Історичні постаті у творі.

6. Вигадані персонажі.
7. Ідея.

2. 7. Прийом «кроссенс»

Прекрасним засобом розвитку логічного і творчого мислення учнів є кроссенс – асоціативна головоломка нового покоління, яка показує в собі найкращі якості одразу декількох інтелектуальних розваг: загадки, ребусу, головоломки. Слово «кроссенс» означає «перетин значень» і придумане за аналогією до слова «кросворд». Під час розгадування кроссенса розвиваються комунікативні і регулятивні вміння, навички роботи з інформацією, підвищується допитливість і мотивація до вивчення предмета.

Ідея кроссенса проста. Це асоціативний ланцюжок, що складається з дев'яти картинок. Зображення розташовують так, що кожна картинка має зв'язок із попередньою і наступною, а центральна поєднує за змістом одразу декілька картинок.

Завдання. Розгадайте кроссенс за біографією поета Богдана-Ігоря Антонича.

- 1 – Біблія (Батько поета – священник Василь Кот (Антонич)).
- 2 – Ангел (Подвійне ім'я на Західній Україні давали дітям, щоб ті мали більше ангелів-охоронців).
- 3 – Скрипка (Грав на скрипці).
- 4 – Львівський університет (Місце навчання).
- 5 – Дажбог (Журнал для молоді, який редагував Б.-І. Антонич).
- 6 – Вертеп (Вірш «Різдво»).
- 7 – Цифра п'ять (Кількість збірок).
- 8 – Три перстені (Назва збірки, за яку тримав літературну премію Львівського товариства письменників та журналістів).

9 – Портрет Б.-І. Антонича.

Завдання. Упізнайте героїв твору «Мартин Боруля» Івана Карпенка-Карого.

1 – Портрет Івана Карпенка-Карого.

2 – Мартин Боруля (Заможний хлібороб).

3 – Палажка (Дружина Мартина Борулі).

4 – Степан (Син Мартина Борулі).

5 – Марися (Донька Мартина Борулі).

6 – Микола (Син Геврасія Гуляницького, багатого шляхтича).

7 – Трандалєв (Повірений).

8 – Омелько (Наймит Мартина Борулі).

9 – Націєвський (Реєстратор з ратуші).

Застосування кроссенса на уроці різноманітне, його можна використати:

- під час формулювання теми і мети уроку;
- під час опрацювання нового матеріалу, в якості постановки проблемної ситуації;
- під час перевірки набутих знань;
- на рефлексивно-оцінювальному етапі;
- кроссенс можна запропонувати учням як домашнє завдання.

Цей метод можна поєднати із такими інтерактивними методами, як робота в малих групах, робота в парах, «мозковий штурм», «коло ідей», «мікрофон».

Кроссенс є прикладом нестандартного підходу до навчального матеріалу. А сучасна дитина дуже швидко освоює умови нової гри, вносить щось нове. І завдання вчителя – зберегти гнучкість розуму для засвоєння і використання нових знань.

2. 8. Прийом «QR-код»

QR-код – новий інструмент для підвищення рівня ІТ-компетентності учнів. Користуватися ними дуже зручно, практично, ефективно. Його можна побачити всюди: на сайтах, у рекламі, на білбордах, на упаковках, на сторінках підручників, журналів, на візитках. Ці «картинки із зашифрованою інформацією» мають широкі можливості. Сучасні учні практично не уявляють життя без смартфонів. Тому залучення технологій з використанням мобільного телефону на уроках додатково заохотить школярів до вивчення предмету.

Як і для чого використовувати QR-коди на уроках української літератури?

1. Епіграф у QR-кодi.
2. Закодовані посилання на сайти, де можна прочитати або скачати книгу, дізнатися відомості про автора і зробити рекламний стенд.
3. Закодовані посилання на екранізації художніх творів.
4. Закодовані посилання на відеоресурси із вивчення біографії письменника.

Наприклад, зчитайте QR-код та перегляньте відео про Тараса Шевченка і виконайте завдання.

Завдання для 1-го варіанта. Укладіть цифрову анкету автора.

1) 47 – ...	10) 8 – ...
2) 24 – ...	11) 1843 – ...
3) 10 – ...	12) 1825 – ...
4) 1814 – ...	13) 1846 – ...
5) 12 – ...	14) 1857 – ...
6) 4 – ...	15) 1858 – ...
7) 1838 – ...	16) 1859 – ...
8) 2500 – ...	17) 1860 – ...
9) 1840 – ...	18) 18161 – ...

Завдання для 2-го варіанта. Укладіть картографічну анкету автора.

- 1) С. Моринці Звенигородського повіту – ...
- 2) Петербург – ...
- 3) Петербург – ...
- 4) Київ, Кирилівка, Хортиця, Чигирин – ...
- 5) Переяслав – ...
- 6) Оренбург, Орська фортеця – ...
- 7) Петербург – ...
- 8) Україна, Прохорівка – ...
- 9) Канів – ...

Зчитайте QR-код та перегляньте відео про Григорія Сковороду і виконайте завдання у групах.

Завдання для 1-ї групи. Заповніть анкету автора.

- 1) Дата народження.
- 2) Навчання.
- 3) 1742-1744 рр. – ...
- 4) За кордоном.
- 5) Переяславська семінарія.
- 6) 1759-1769 рр. – ...

Завдання для 2-ї групи. Заповніть анкету автора.

- 1) Подорожі.
- 2) Теорія «спорідненої праці».
- 3) Мандри.
- 4) Філософія життя.

- 5) 1794 р. – ...
- 6) Заповіт.

Зчитайте QR-код та перегляньте відео про Івана Франка, заповніть анкету автора.

Завдання для 1-ї групи.

- 1) Дата народження.
- 2) Навчання.
- 3) 1877 р. – ...
- 4) Перший арешт.
- 5) 1878 р. – ...
- 6) «Громадський друг» – ...
- 7) «Каменярі» – ...
- 8) 1880 р. – ...

Завдання для 2-ї групи.

- 1) Повернення до Львова.
- 2) Твори.
- 3) 1880 – ...
- 4) 1906 – ...
- 5) Вождь і народ.
- 6) 5000 – ...
- 7) Прощання з видатним українцем.

Зчитайте QR-код та перегляньте відео про Лесю Українку, заповніть анкету автора.

Завдання для 1-ї групи.

- 1) Дата народження.
- 2) Батьки поетеси.
- 3) Навчання.
- 4) Вирок лікарів.
- 5) Потяг до поезії.
- 6) 1893 р. – ...
- 7) Іван Франко – ...

Завдання для 2-ї групи.

- 1) З 15-ти років – ...
  - 2) 1894 р. – ...
  - 3) 1903 р. – ...
  - 4) Творчість.
  - 5) Карпати.
  - 6) 1913 р. – ...
5. Закодовані посилання на інтерактивні вправи у Learningapps.

6. Закодовані тестові завдання за вивченими творами.

Учням 10-го класу можна запропонувати пройти online-тест за твором «Майстер корабля» Юрія Яновського (63 тестові завдання на 40 хвилин), зчитавши QR-код:

7. Закодовані літературні кросворди, ребуси, головоломки.
8. QR-коди вміють зберігати в собі тексти невеликого обсягу, які можна зчитувати без підключення до Інтернету.

Використати QR-код можна на різних етапах уроку: від мети до домашнього завдання; форми роботи – індивідуальні, парні, групові.

Під час вивчення поезії П. Тичини та Б.-І. Антонича запропонуйте учням прослухати вірші автора, зчитавши QR-код, виконати завдання.

1. Прослухайте ліричний вірш П. Тичини «Ви знаєте як липа шелестить...». Висловіть свої враження від читання поезії П. Тичини, музичного супроводу й зорових образів. Складіть літературний паспорт до вірша:

1. Автор, назва твору.
2. Рід літератури.
3. Жанр.

4. Мотиви.
5. Віршовий розмір.
6. Художні особливості.
7. Художній напрям, стиль.

2. Прослухайте ліричний вірш П. Тичини «О панно Інно, панно Інно!...». Складіть літературний паспорт до вірша.

3. Прослухайте ліричний вірш П. Тичини «Пам'яті тридцяти» у виконанні М. Бурмаки. Висловіть свої враження від читання поезії П. Тичини, музичного супроводу й зорових образів. Складіть літературний паспорт до твору.

4. Прослухайте дві музичні інтерпретації вірша Богдана-Ігоря Антонича «Різдво» у виконанні: студентів Дрогобицької духовної семінарії; співачки Христини Соловій та виконайте завдання.

1. Охарактеризуйте стиль кожного виконання.
2. Яка музична інтерпретація вам більше припала до душі? Чому?
3. Які дві поезії Б.-І. Антонича поєднано в композиції студентів Дрогобицької духовної семінарії? Що дало можливість органічно їх поєднати?

2. 9. Прийом «прогнозування»

Урок української літератури без читання художнього твору неможливий. А те, що учні не хочуть читати – це не секрет. Читання сучасної людини – це читання-сканування, як його називають дослідники. Таке читання не дає змоги сконцентруватися на тексті, оскільки сучасна медійна людина, яка звикла відшукувати інформацію в мережі, не читає тексти, а сканує, зчитує певні фрагменти або просто

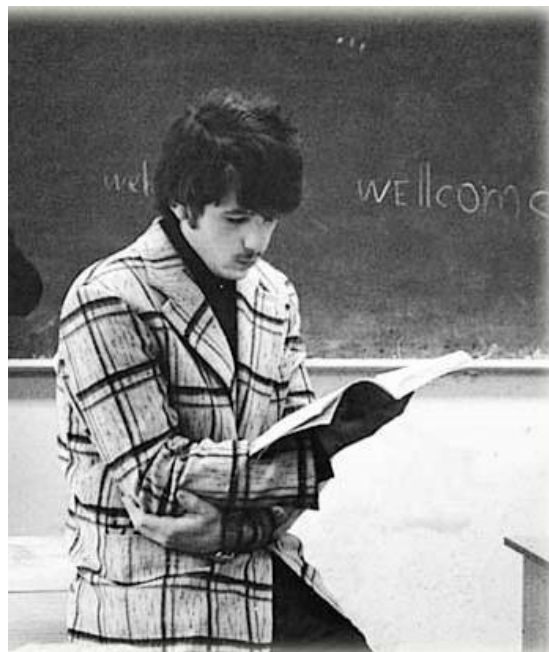
слова. При цьому втрачається вдумливість під час читання, а згодом й інтерес до нього. Як же повернути художній твір лицем до читача? Як зацікавити учнів тим чи іншим твором?

Дієвим та ефективним є прийом «прогнозування» змісту тексту. Так, щоб зацікавити старшокласників прочитати новелу Григорія Тютюнника «Три зозулі з поклоном», запропонуйте спрогнозувати зміст цього твору за такими завданнями:

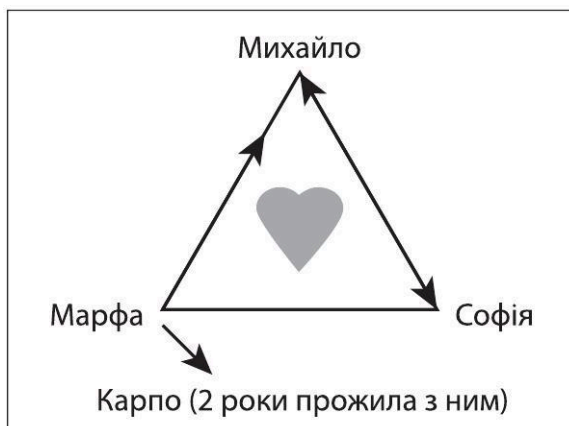
1-ша група: спрогнозуйте зміст тексту за назвою:

«ТРИ ЗОЗУЛІ З ПОКЛОНОМ»

2-га група: спрогнозуйте зміст тексту за ілюстраціями:

3-тя група: спрогнозуйте зміст тексту за схемою:

4-та група: спрогнозуйте зміст тексту за прислів'ями і приказками (про кохання):

- Одна страждає, інша нічого не знає.
- З любов'ю скрізь простір, а з примусом – тіснота.
- Куди серце летить, туди й око глядить.
- Життя без кохання – що рік без літа.
- Де кохання кінчається ненависть починається.
- Ніщо так не гріє кров, як любов.
- Любити важко, не любити важче.
- Як гляне серце в'яне.

2. 10. Ребуси

Набагато цікавіше дізнатися тему уроку, коли вона зашифрована. Тому під час вивчення будь-якої теми можна використати ребус-загадку, в якій слова, що розгадуються, зображено у вигляді малюнків з літерами та іншими знаками. Розгадування ребусів розвиває логічне мислення учнів, стимулює творчу активність, спонукає до креативної діяльності. Ребуси можна застосувати на будь-якому етапі уроку: актуалізації знань, застосування умінь і навичок,

рефлексивно-оцінювальному тощо. Використання на уроках української літератури готових ребусів сприяє виникненню бажання в учнів створювати їх самостійно. А допоможе дітям україномовний генератор ребусів.

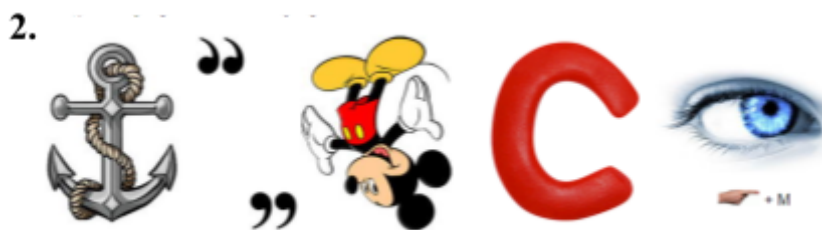
Завдання 1. Розшифруйте назву, автора та героїв твору.

Відповіді: 1. «Наталка Полтавка» Іван Котляревський. 2. Наталка.
3. Петро. 4. Возний. 5. Микола. 6. Горпина. 7. Виборний.

Завдання 2. Розшифруйте назву, автора та героїв твору.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

Відповіді: 1. «Чорна рада» Пантелеймон Куліш, 2. Яким Сомко, 3. Павло Тетеря, 4. Василь Золотаренко, 5. Іван Брюховецький, 6. Кирило Тур, 7. Шрам, 8. Петро Шраменко, 9. Михайло Черевань, 10. Меланія, 11. Леся, 12. Божий чоловік.

2. 11. Мемі

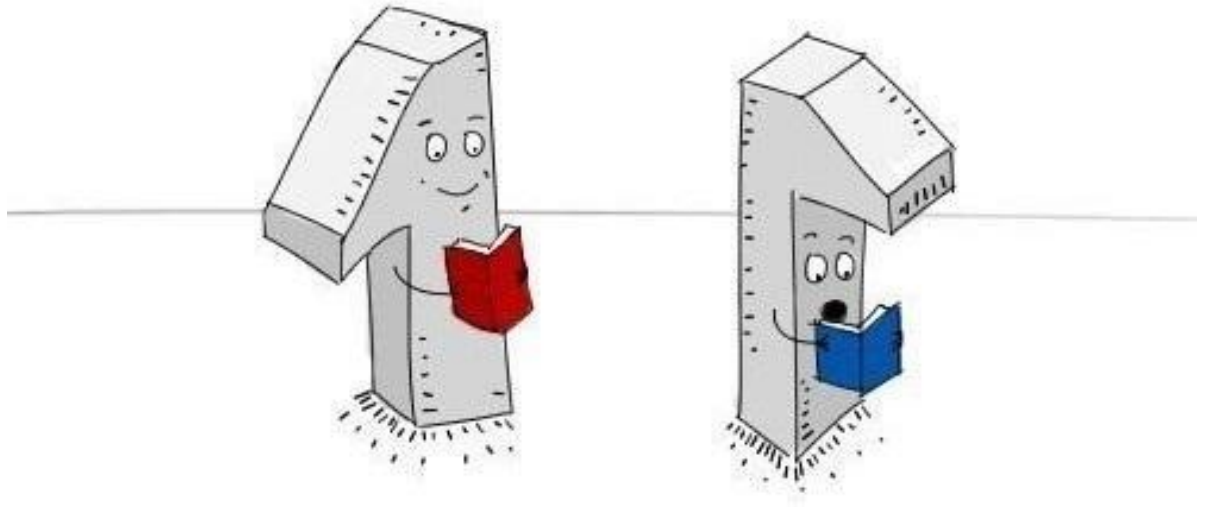
Як би не намагалися вчителі бути серйозними під час уроків, але без дотепного гумору не обійтись. Досить часто гумористична хвилинка на уроці робить його яскравим, невимушеним, цікавим. Тому сучасний тренд із поп-культури – інтернет-мем – допомагає вчителеві ефективно і креативно доповнити навчальні методи і прийоми на уроці.

В основі мему може бути певна фраза, спірне питання, формула, афоризм тощо.

У наш час лише одиниці читають книги!

Мем – це лаконічна змістовна фраза, яка має гумористичний відтінок, зрозумілий та близький для певної групи людей. Найпопулярнішим є інтернет-меми у форматі зображення із влучним жартівливим текстовим поясненням. Використати їх можна на будь-якому етапі уроку української літератури.

**КОЛИ НЕ СКЛАВ ЗНО...
Й ОЦІНЮЄШ СВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ**

**МОЖЛИВО, ЛАНДШАФТНИМ
ДИЗАЙНЕРОМ 🙄**

ВИСНОВКИ

Вважаємо доцільним на уроках української літератури поєднання традиційного навчання із сучасними освітніми технологіями, що дозволяє урізноманітнити діяльність учнів, а саме:

- навчає здобувати знання самостійно;
- акумулює вміння користуватися здобутими знаннями для вирішення нових завдань;
- сприяє набуттю комунікативних навичок і умінь;
- навчає користуватися дослідницькою роботою: збирати інформацію, аналізувати її з різних точок зору, вибирати головне, висувати гіпотези, робити висновки, висловлювати власні думки.

Результативнішим є навчання, що проходить у співробітництві вчителя та учня з метою спільного пошуку рішення. Завдання вчителя – створити умови, за яких природні здібності дитини знайдуть шлях до зовнішнього вияву.

Освітнє середовище має вибудовуватись у такий спосіб, щоб дитина опинялася в ситуаціях, які сприяють становленню ключових компетентностей. Потрібно також пам'ятати, що компетентності обов'язково пов'язані між собою. Опановуючи будь-який спосіб діяльності, учень здобуває досвід інтеграції різноманітних результатів освіти (знань, умінь, навичок, цінностей тощо) та постановки мети. Так відбувається усвідомлення процесу управління власною діяльністю – набуття компетентностей «для життя».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. М. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.: іл.
2. Авраменко О. М., Пахаренко В. І. Українська література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. – К.: Грамота, 2018. – 256 с.: іл.
3. Використання інтерактивних методів навчання [Електронний ресурс] / О. М. Ковальова, Н. А. Сафаргаліна-Корнілова, Н. М. Герасимчук, О. А. Кочубей. – 2016.—Режим доступу: <http://www.refs.in.ua/m-kochubej-o-a-vikoristannya-interaktivnih-metodiv-navchannya.html>.
4. Генератор ребусів. Режим доступу: http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator
5. Генератор QR-кодів. Режим доступу: <http://qrcodes.com.ua/>

6. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителя / А. О. Гін. — 13-е видання. — Х.: Вид. група «Основа», 2019. — 112 с.
7. Державний стандарт базової середньої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>
8. Дмитренко К. А. Звичайні форми роботи — новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. / К. А. Дмитренко, М. В. Коновалова, О. П. Семиволос, С. В. Бекетова. — Х.: ВГ «Основа», 2018. — 119 [1] с.: табл., схеми, рис. — (Серія «Нові формати освіти»).
9. Додаток XMind: ZEN. Режим доступу: <https://www.xmind.net/pricing/>
10. Додаток WordArt (Tagul). Режим доступу: <https://wordart.com/>
11. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій/ Автор-укладач Н. П. Наволокова. — Х.: Вид. група «Основа». 2009. (Серія «Золота педагогічна скарбниця»)
12. Закон України «Про освіту» від 05. 09. 2017 № 2145 – VIII (зі змінами, чинними від 09. 08. 2019).
Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
13. Інтерактивні технології навчання // Україномовні реферати.—Режим доступу: <http://www.refotext.com/referat-text-16587-1.html>.
14. Конструктор мемів від iLoveIMG.
Режим доступу: <https://www.iloveimg.com/uk/meme-generator>
15. Концепція Нова українська школа. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
16. Кроуфорд А., Саул В. Та ін. Технології розвитку критичного мислення учнів. — К.: Плеяди, 2006.
17. Макаренко В. М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. -Х.: Основа: «Тріада +», 2008.

18. Нова українська школа: poradnik dla vchytel'ya / Pid zag. red. Bibik N. M. — K.: TOB «Vydavnychyy dim «Plyady», 2017. — 206 s.
19. Sadkina V. I. Malen'ky sekreti uchytel's'kogo uspihu. Navchayemo z radist'yu. — X.: Vid. grupa «Osnova», 2019. — 144. — (Seriya «Novi formaty osvity»).
20. Hudozhnyk Oleg Shuplyak. Kartyny z podviynim zmistom [Elektronnyy resurs] / Roman Sveredyuk. Ofitsiyynyj sayt, blog ta arkhiv. — Rezhim dostupu:
<https://sverediuk.com.ua/kartini-z-podviynim-zmistom-vid-olega-shuplyaka/>
21. Coggle (prohrama dlya stvorennya intelekt-kart). Rezhim dostupu:
<https://coggle.it/>